

*"En långsiktigt hållbar
destination med stor
attraktionskraft"*

Bottenvikens Skärgård

- en del av Swedish Lapland

En gemensam strategi för
Haparanda kommun, Kalix kommun,
Luleå kommun, Piteå kommun
och Skellefteå kommun

Innehåll

Inledning	3
Områdets förutsättningar	4
Genomförda aktiviteter	5
Nuläge	7
Vision	7
SWOT-analys för Bottenvikens skärgård	8
Destinationsutveckling	9
Målsättning	9
Områdets värden och möjligheter	9
Nulägesbeskrivning	11
Södra delen	11
Mellersta delen	12
Norra delen	13
Färdas & kommunicera	14
Målsättning	14
Transporter	14
ITK och telefoni	15
Farleder	15
Enskild trafik	16
Nulägesbeskrivning	16
Södra delen	16
Mellersta delen	17
Norra delen	18
Bo & Bygga	19
Målsättning	19
Översikts- och detaljplanering	19
Boende i skärgården	20
Prövning av ny bebyggelse	20
Vattenförvaltningen	22
Nuläge	22
Bilagor	
Bilaga 1 Boende och turistanläggningar i Bottenvikens skärgård samt platser tänkbara för utbyggnad	
1 a) Södra delen 1	25
1 b) Södra delen 2	26
1 c) Mellersta delen	27
1 d) Norra delen	28
Bilaga 2 Service för besökare i Bottenvikens skärgård	
2 a) Södra delen 1	30
2 b) Södra delen 2	31
2 c) Mellersta delen	32
2 d) Norra delen	33
Bilaga 3 Övergripande åtgärder i Bottenvikens skärgård	34
Bilaga 4 Utbud i Bottenvikens skärgård år 2014 – underlag till målsättning 2020	37
Bilaga 5 Strategirevideringsgruppens sammansättning	38

Inledning

Samarbetet Bottenvikens skärgård omfattar i dagsläget kommunerna Skellefteå, Piteå, Luleå och Haparanda. Samarbetet kan komma att utökas till att omfatta fler kommuner på den svenska sidan av Bottenviken. Denna strategi ska fungera som styrdokument för skärgårdsutveckling och omfatta åren 2014–2020. Nuvarande strategi är en revidering av den strategi som gällde mellan åren 2008–2013, och har tagits fram av en grupp bestående av Skellefteå kommun, Piteå kommun, Luleå kommun, Kalix kommun, Haparanda kommun, Region Västerbotten, Länsstyrelsen Norrbotten samt Swedish Lapland Visitors Board. Målsättningen med samarbetet i Bottenvikens skärgård är att skapa en levande och exportmogen skärgårdsdestination för befolkning, rörligt friluftsliv och besöksnäring. Kommunerna i Bottenvikens skärgård har idag ett etablerat samarbete för gemensam skärgårdsutveckling. Skärgård definieras i denna strategi, som öar utan fast landförbindelse, delar av det kustnära fastlandet och ”stödjepunkter” utmed kusten som t.ex. mindre samhällen.

Arbetet med skärgårdsstrategin ligger inom ramen för de Regionala utvecklingsstrategierna (RUS) i Norrbottens län och Västerbottens län. De Regionala utvecklingsstrategierna utgör grunden för allt utvecklingsarbete i länen. De båda länen präglas av en god miljö med höga natur- och kulturvärden, frisk luft och rent vatten. Här finns en stor variation av naturtyper från storslagna fjällområden till en fantastisk skärgård. De attraktiva livsmiljöerna ska vidareutvecklas så att människor kan och vill bo här samtidigt som området utgör en attraktiv destination för besökare. Det finns även en tydlig koppling till de regionala serviceprogrammen (RSP) som har som övergripande mål att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i länen samt erbjudas en god servicenivå utifrån realistiska förutsättningar och inom rimliga avstånd.

Strävan efter en hållbar utveckling utgör grunden för hur Norrbotten och Västerbotten ska verka och agera. För att nå framgång måste hållbarhetsperspektivet beaktas i alla sammanhang. Särskilt viktigt är att länens unga ska se de möjligheter till sysselsättning och utveckling som erbjuds bl.a. inom besöksnäringen. Visionen för den Regionala utvecklingsstrategin (RUS), i Norrbottens län är: *Norrbotten – för attraktiva livsmiljöer och hållbar tillväxt i Sverige och Europa*. Visionen för den Regionala utvecklingsstrategin i Västerbotten är: *En attraktiv region från kust till fjäll*.

Swedish Lapland Visitors Board är en näringslivsstyrd organisation och samverkansplattform som företräder besöksnäringen i Norrbottens län samt Skellefteå och Sorsele kommun. Bottenvikens skärgård är en viktig destination för besöksnäringens utveckling i Swedish Lapland.

Bottenvikens skärgård är den första tematiska destinationen i Swedish Lapland. Fjällområdet och skogslandet är tänkbara kommande tematiska destinationer. Skärgården ska vara en del av de tematiska marknadsinsatser som sker på nationell och internationell marknad. Swedish Lapland Visitors Board ser stora samverkansmöjligheter inom alla dessa temaområden för ökad tillväxt och möjlighet till året-runt-verksamhet för företag verksamma i Bottenvikens skärgård. Allt arbete i Bottenvikens skärgård sker i enlighet med Sveriges miljömål. I denna strategi berörs framförallt miljömålen *Hav i balans och Levande kust och skärgård*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt växt- och djurliv*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *God bebyggd miljö*. Även målen *Ingen övergödning* samt *En giftfri miljö* berörs i vissa delar. Information om de nationella och regionala miljömålen finns på www.miljomal.se

Områdets förutsättningar

Bottenvikens skärgård är världens nordligaste brackvattenskärgård med ett unikt växt- och djurliv. Här mynnar också tre av landets fyra skyddade nationalälvar ut i havet; Torne, Kalix och Pite älv. Tack vare det nordliga läget är sommarnätterna ljusa, vinterns nätter är mörka men också ljusa tack vare den reflekterande snön och ofta förekommande norrsken.

I området som omfattas av strategin finns ett stort antal värdefulla kulturmiljöer, attraktiva som besöksmål. Miljöerna utgörs bl.a. av labyrinter, tomtningar, gamla fiskelägen, fyrplatser och odlingslandskap. Totalt finns ett 70-tal miljöer, 15 av dessa är riksintressen och 12 ingår i fornvårdsprogrammen. Fornvårdsmiljöerna är iordningställda med informationsskyltar, spångar och/eller broschyr. Information om vilka de olika utpekade miljöerna är finns på www.lansstyrelsen.se/norrboten och www.lansstyrelsen.se/vasterbotten, under avdelningen samhällsplanering och kulturmiljö, samt på Riksantikvariets hemsida www.raa.se. Det aktiva jordbruket på flera av öarna har också bidragit till att flera skärgårdsbyar med värdefulla bebyggelsemiljöer och kulturarv finns kvar.

I Bottenvikens skärgård har det bedrivits rationellt skogsbruk på liknande sätt som i inlandet. Större delen av kustremsan är slutavverkad någon gång under de senaste 50-60 åren vilket gör att skogarna överlag är relativt unga och har låg grad av naturlighet. Majoriteten av de stora skogsklädda öarna i Bottenvikens skärgård är också påverkade av trakthyggesbruk och har ofta bara kvar en smal remsa barrskog runt strandzonen. Gammelskogar med riktigt höga naturvärden finns dock ännu kvar i Bottenvikens skärgård, framförallt på öar inom naturskyddade områden. Naturlig skog finns även i de lövrika strandzonerna. Information om olika naturskyddade områden finns på www.lansstyrelsen.se/norrboten och www.lansstyrelsen.se/vasterbotten.

Strandområden är viktiga miljöer för många djur och växter, men de är även attraktiva för bebyggelse och friluftsliv. En rapport som länsstyrelserna i Sveriges kustlän tagit fram under 2013 ger en bild av hur påverkade Sveriges stränder är av bebyggelse och vägar inom en zon av 100 respektive 300 meter från strandlinjen. Resultaten visar att hela Norrlandskusten, speciellt fastlandet, har en hög exploateringsgrad jämfört med många län längre söderut. Kalmar, Gotland, Uppsala och Östergötland har alla en lägre exploateringsgrad inom både 100 och 300 meterszonen än Norrbotten och Västerbottens län.

Bottenviken är en artfattig miljö jämfört med havsområden utanför Östersjön med högre salthalt. På grund av de speciella vattenkemiska förhållanden som råder blir dessutom halterna av näringsämnen naturligt låga vilket i sin tur leder till en jämförelsevis låg produktion av fisk. Skillnaderna i fiskproduktion är emellertid stora mellan innerskärgårdarnas vegetationsrika och skyddade grundområden där fiskproduktionen kan vara hög, och ytterskärgårdens mer exponerade och fattiga miljöer. De varierande miljöerna medför också att förekomsten av olika fiskarter varierar kraftigt i olika delar av skärgården. I innerskärgårdens mer insjölika miljö dominerar exempelvis arter som lax, abborre, gädda, mört och id medan arter som sik, harr, öring och strömming återfinns i ytterskärgården. Förekomsten av olika intressanta arter tillsammans med skärgårdens varierande miljöer möjliggör sportfiske med en rad olika metoder och inriktning. Under vårvintern har ett antal samebyar sina renhjordar på platser längs kusten och på öarna i Bottenvikens skärgård för vårvinterbete.

Erfarenheter från arbetet med Bottenvikens skärgård 2008 – 2013

Arbetet med att utveckla destinationen Bottenvikens skärgård och samordna kommunala resurser började 2006 genom att kommunerna Skellefteå, Piteå, Luleå, Kalix och Haparanda tillsammans med länsstyrelsen i Norrbotten arbetade fram en gemensam strategi för Bottenvikens kust- och skärgårdsområde. I arbetet deltog även Region Västerbotten. Strategin har varit vägledande för arbetet i Bottenvikens skärgård och är tillika länsstyrelsens skärgårdsprogram. Strategin antogs av respektive kommun 2008 och det praktiska arbetet påbörjades 2009. Fram till 2012 genomfördes de gemensamma åtgärderna i projektform och från och med 2012 sker arbetet med kommunal finansiering.

Det gemensamma arbetet i Bottenvikens skärgård har betytt mycket för utvecklingen i skärgårdsområdet från Skellefteå till Haparanda. Strategin har varit en styrka när det gemensamma arbetet har formats och när finansiering söktes för olika åtgärder.

Genom att arbeta tillsammans skapas ett flertal fördelar som t.ex. en starkare destination, samordningsvinster, synergieffekter och en större marknad för områdets entreprenörer. Det arbete som gjorts sedan 2006 både vad gäller infrastruktur och marknadsföring har varit avgörande för möjligheten att utveckla Bottenvikens skärgård till en tematisk destination i Swedish Lapland.

De kommuner som deltar i Bottenvikens skärgårdssamarbetet har alla olika sätt att organisera det lokala skärgårdsarbetet. Olikheterna består i exempelvis resurser för drift och underhåll, personella resurser samt ansvarsfördelning mellan förvaltningar i kommunen. Det gemensamma arbetet i Bottenvikens skärgård behöver ta hänsyn till dessa olikheter. Kommunerna har beslutat att använda namnet Bottenvikens skärgård i sitt samarbete.

Genomförda aktiviteter

Under åren 2008–2013 har Bottenvikens skärgård genomfört många olika typer av utvecklingsåtgärder i enlighet med strategin. En av de första åtgärderna i föregående programperiod var att skapa en gemensam plattform för information och marknadsföring genom hemsidan www.bottenvikensskargard.se. Detta skedde i samarbete med Swedish Lapland Visitors Board eftersom Bottenvikens skärgård är en tydlig ”destination i destinationen” och kommunerna ansåg att det är viktigt att samarbeta med besöksnäringen. Bottenvikens skärgård blev strax därefter den första tematiska destinationen i Swedish Lapland.

Ytterligare exempel på genomförda åtgärder och aktiviteter:

- Ett större infrastrukturprojekt har genomförts där den totala omslutningen har varit ca 74 miljoner kronor. Projektet har finansierats av EU:s regionala fond, kommunerna och länsstyrelsen. Hamnarna på Pite Rönnskär, Brändöskär, Småskär och Haparanda Sandskär har muddrats, farleden genom Trollerisundet har muddrats, stugor för uthyrning har byggts på Stor-Räbben, Brändöskär och Getskär, ny kanal vid Bondön har grävts m.m.
- Kontinuerligt samarbete har skett med Leader Mare Boreale, projektet Boundless Bothnian Bay, Highland & Islands i Skottland, Skärgårdarnas Riksförbund, m.fl. Samverkan med Leader Mare Boreale har skett för att uppnå synergier och undvika dubbelarbete. Denna

samverkan har varit en styrka för utvecklingen av området.

- Inventering av anläggningar sker löpande med ambitionen att renoveringar och utveckling ska kunna genomföras för bättre kvalitet och att området har en likvärdig standard.
- Interreg-projektet Boundless Bothnian Bay har genomförts som ett samarbete mellan Bottenvikens kommuner från Skellefteå på svenska sidan till Karleby på finska sidan. Syftet med projektet har varit att öka medvetenheten om Bottenvikens potential genom att gemensamt förbättra service och tillgänglighet samt utveckla nya tjänster. I projektet har kommuner och myndigheter samarbetat med maritima organisationer, båtklubbar och andra intressentgrupper runt hela Bottenviken.
- Inom projektet Boundless Bothnian Bay har initiativ tagits till en Interreg-förstudie vars syfte varit att skapa gemensam utveckling kring nationalparkerna Haparanda Sandskär och Perämeri i Finland.
- Samarbete och informationsutbyte med andra områden i landet sker kontinuerligt bland annat med norra Vänern.
- Ett projekt riktat till entreprenörer inom besöksnäringen samt slöjd och konsthantverk har genomförts där syftet var samverkan och framtagning av nya produkter relaterade till området
- Initiativ har tagits till två utbildningstillfällen; Skeppare klass 8 och högfartscertifikat. Dessa utbildningar har även delfinansierats av Bottenvikens skärgård. Genom utbildningarna får deltagarna behörighet att köra båt yrkesmässigt. Syftet med utbildningarna var att underlätta för entreprenörer, kommunanställda m.fl. att erhålla rätt kompetens.
- Skyltar med information om Bottenvikens skärgård har placerats ut på strategiska platser. Hemsidan www.bottenvikensskargard.se uppdateras kontinuerligt med aktuell information och nyheter.
- Bottenvikens skärgård har varit engagerad i Bottenvikens skärgårdsfest, både ekonomiskt och med programpunkter.
- Bottenvikens skärgård har varit länken mellan länsstyrelsen och entreprenörerna när det gäller uppdrag att sköta naturreservat.
- Bottenvikens skärgård har också organiserat informationsmöten i samarbete med Transportstyrelsen om den nya lagen om avfallstömning från fritidsbåtar.
- Samordnaren för Bottenvikens skärgård bevakar kontinuerligt frågor som har koppling till arbetet, t.ex. genom att delta i Havs- och Vattenmyndighetens havsplaneringskonferenser.
- Turistbyråerna har informerats och utbildats i skärgårdsfrågor.
- För farleder och skoterleder har kartmaterial tagits fram i syfte att underlätta områdets tillgänglighet.

Nya bastuaggregat har monterats i ett stort antal publika bastur från Haparanda till Skellefteå. Förutom de insatser som har gjorts inom ramen för Bottenvikens skärgårdssamarbetet, har även andra insatser genomförts med finansiering från landsbygdsprogrammet, t.ex. har man i Töre hamn rustat gästhamnen och inseglingsrännan till Germandön har muddrats.

Nuläge

Från och med 2014 sker samarbetet i Bottenvikens skärgård genom ett avtal kommunerna emellan. Samarbetets organisation består av styrgrupp, arbetsgrupp och samordnare. Styrgruppen fattar beslut om övergripande frågor och arbetsgruppen tillsammans med samordnaren planerar och genomför den löpande verksamheten. För det gemensamma arbetet finns kommunal finansiering som täcker kostnader för samordnaren och mindre åtgärder. Större åtgärder genomförs genom gemensamma projekt.

Vision

En långsiktigt hållbar destination med stor attraktionskraft

SWOT-analys för Bottenvikens skärgård

Möjligheter	Hot
<i>Stor utvecklingspotential – populärt med skärgård</i> <i>Många platser – öar, skär, kust</i> <i>Infrastruktur – kommunikationer och bredband (4G) kan utvecklas ytterligare</i> <i>Vissa fiskbestånd visar positiv utvecklingstrend och kan komma att bli en resurs för fisketuristisk utveckling</i> <i>Samverkan med andra skärgårdsaktörer</i> <i>Ökande intresse för regionen från andra länder</i> <i>Destination för internationella gäster utvecklas</i> <i>Boende i skärgården (permanent- samt fritids-boende) skapar förutsättningar för service</i> <i>Utökat bevarande av natur/kulturmiljöer</i> <i>Samverkan med Finland</i> <i>Utökade upplevelser inom naturturism</i>	<i>En eventuellt försvagad allemansrätt</i> <i>Underexploatering – överexploatering</i> <i>Svårigheter att etablera kommunikationer</i> <i>Utbyggnad av vindkraft</i> <i>Miljöpåverkan av industrier</i> <i>Miljögifter i fisken</i> <i>Ökad utflyttning – hög medelålder</i> <i>Bristande hänsyn till kulturmiljöer vid ny- och ombyggnader</i> <i>Avverkning av skogar med höga natur- och friluftsvärden</i> <i>Prisutveckling på drivmedel</i>
Styrkor	Svagheter
<i>Unika natur – och kulturmiljöer</i> <i>Världens nordligaste brackvattenskärgård</i> <i>Årstidsväxlingar – ljusa sommarnätter – fruset hav – isvägar</i> <i>Orörda stränder och attraktiva badvikar</i> <i>Relativt orörda och tysta miljöer</i> <i>Glest befolkat – gott om plats</i> <i>Strandskydd</i> <i>Aktivt föreningsliv</i> <i>Turbåtsverksamhet</i> <i>Många gästhamnar och besöksmål</i> <i>Övernattningsmöjligheter i skärgården</i> <i>Samverkan mellan kommuner, organisationer, företag och föreningsliv samt nätverk mellan hantverkare/entreprenörer</i> <i>Swedish Lapland Visitors Board – en plattform för marknadsföring</i> <i>Varierande och i vissa fall goda fiskbestånd.</i> <i>Vissa fiskarter som är attraktiva för fisketuristisk utveckling har låg nyttjandegrad och goda bestånd</i> <i>Generösa och enkla regler för fritidsfisket</i>	<i>Avsaknad av en kommunikationsplan</i> <i>Natur- och kulturvärden värdesätts och tillvaratas inte tillräckligt</i> <i>Låg medvetenhet om området och dess värden hos lokalbefolkning och besökare</i> <i>Mycket begränsad tillgänglighet till viktiga besöksmål</i> <i>Låg servicegrad i skärgården – servicepunktersaknas/är få</i> <i>Avsaknad av anvisade platser för byggande</i> <i>Få entreprenörer</i> <i>Inre farled i förfall</i> <i>Brist på turbåtsverksamhet</i> <i>Få uthyrningsstugor</i> <i>Olika utvecklingsgrad i kommunerna</i> <i>Möjligheter att hyra båtar saknas</i> <i>Obefintlig information om fritidsfiskemöjligheter</i> <i>Begränsat utbud av paketerade besöksnärsprodukter</i> <i>Brist på samordning av resurser, information, marknadsföring rörande skärgården, mellan olika aktörer.</i>

Målsättning

2020 upplevs Bottenvikens skärgård som ett välkänt och sammanhållet område.

- *Marknadsföring av den tematiska destinationen Bottenvikens skärgård sker gemensamt av kommunerna, de lokala kustdestinationerna och Swedish Lapland Visitors Board.*

2020 har Bottenvikens skärgård ett brett och lättillgängligt utbud av aktiviteter, boende, service och transporter.

- *2020 har utbudet av boende för besökare på öar i Bottenvikens skärgård ökat med minst 10%**
- *2020 har utbudet av boende för besökare längs kusten i Bottenvikens skärgård ökat med minst 5%**
- *2020 har utbudet av paket innehållande ex. boende, transport, mat och aktiviteter ökat med minst 25%**

2020 levererar Bottenvikens skärgård unika upplevelser som kännetecknas av hållbarhet, hög servicegrad och god kvalitet.

- *Antalet kvalitets- och hållbarhetscertifierade produkter har fördubblats*.*
- *Områdets skärgårdsentreprenörer har deltagit i seminarier/utbildningar och nätverksträffar kring kvalitetssäkring och produktutveckling, i samverkan med de lokala kustdestinationerna och Swedish Lapland Visitors Board*
- *Upplevelser i Bottenvikens skärgård får höga betyg i gäst/kundundersökningar*

I alla investeringar ska långsiktigt hållbara alternativ prioriteras.

Områdets värden och möjligheter

I Bottenvikens natur- och kulturlandskap återfinns mängder av intressanta besöksmål som är okända för den breda allmänheten och därmed utgör en potential för friluftsliv och besöksnäring. Det faktum att Bottenvikens skärgård är världens nordligaste brackvattensskärgård i kombination med värden som norrsken, havsis, unika arter, spår av landhöjningen och inte minst möjlighet till avskildhet skapar goda förutsättningar för besöksnäringen, speciellt det segment som är inriktat mot aktiviteter med naturupplevelser.

Skärgården har också betydande kulturvärden som har en potential för produktutveckling inom besöksnäringen. Nyttjande av kulturmiljöer behöver ske med försiktighet och hänsyn så att miljöerna bevaras. Här finns kulturmiljöer som innehåller maritima minnen/lämningar, industri- och sjöfartshistoria, fiskelägen, kust- och skärgårdsbyar med värdefulla bebyggelsemiljöer och kulturarv i betydelsen traditioner och kunskap. Miljöerna visar på en lång kontinuitet för olika näringar i området där fisket varit mest betydande men även jord- och skogs-

bruk bedrivits och bedrivs fortfarande. En förutsättning för att de äldre odlingslandskapen ska finnas kvar och skapa en attraktiv, mångfasetterad miljö i skärgården är att aktiva jordbruk har goda förutsättningar att verka där. Betyddigt färre personer får idag sin utkomst från fisket jämfört med historiska tider. Fiskets betydelse för husbehov och rekreation för ortsbefolkningen är emellertid fortsatt stort. Jämfört med andra skärgårdsområden har Bottenviken en mycket låg utvecklingsnivå vad gäller fisketuristisk verksamhet. Goda bestånd av arter som gädda och abborre tillsammans med en positiv beståndsutveckling för arter som lax, harr, öring och sik gör emellertid att det finns en god potential för fisketuristisk utveckling under såväl sommar som vintersäsong.

Bottenvikens skärgård ska vara en attraktiv destination för besökare och andra intressenter som söker skärgårdsutbud. Destinationen ska kunna leverera upplevelser och intryck med en hög kvalitet. Aktiviteter, upplevelser och specifika platser ska få ta plats och marknadsföras tillsammans med ökad kännedom om destinationen. Tillsammans bygger alla dessa delar varumärket Bottenvikens skärgård, dess identitet och image, som i sin tur bidrar till att bygga varumärket Swedish Lapland. Utveckling av destinationen Bottenvikens skärgård innebär en gemensam satsning på inflyttning, turism och rekreation året runt, i en unik miljö som kännetecknas av hållbarhet i allt från aktiviteter till transporter och nybyggnationer. Arbetet med att utveckla destinationen Bottenvikens skärgård sker i nära samarbete med Swedish Lapland Visitors Board, och målsättningen i denna strategi ligger i linje med den regionala strategin för besöksnäringen i Swedish Lapland.

Service och kundbemötande ska genomsyra hela besöksnäringen och arbetet med att utveckla service och gott värdskap ska ske i samråd med de lokala destinationer som finns i området Bottenvikens skärgård. De turistentreprenörer som verkar i skärgården ska samarbeta och ha en hög kvalitetsnivå.

Skärgården delas in i två delar, där varje del anpassas till det antal besökare som området är avsett för. Den inre skärgården kan ta emot relativt stora mängder besökare medan ytterskärgården kan ta emot ett mindre antal besökare.

Den del som ligger på och nära fastlandet, innerskärgården, ska ha anläggningar anpassade till större grupper. När det gäller dagsbesökare till platser som Bjuröklubb, Pite Havsbud, Klubbviken, Frevisören och Seskarö kan besöksantalet omfatta många tusen personer. Det besöksfrekventa området i denna del ska tåla en hög belastning av besökare. Detta kan bl. a. göras genom spångning, bryggor och angöringar, väl utvecklad sophantering, väl fungerande transportsystem och möjlighet till handel. Till ytterskärgården hör öarna i det yttersta havsbandet dit ett relativt litet antal personer kan färdas samtidigt. Till denna del hör öar som Stor-Räbben, Brändöskär, Malören och Sandskär.

Den för Sverige så unika allemansrätten ger allmänheten rätt att vistas i och nyttja naturen för friluftsliv och aktiviteter. Allemansrätten innebär också ett krav på att uppträda ansvarsfullt gentemot djur, natur och medmänniskor. Allemansrätten kan sammanfattas med orden "inte störa, inte förstöra". Skärgårdens natur är känslig och det är viktigt att människor som vistas där tar hänsyn till och vårdar skärgårdsmiljön på ett bra sätt. Genom att formulera uppförandekoder som förmedlas till besökare minimeras förhoppningsvis slitaget på naturen.

Följande ämnen bör behandlas inom ramen för uppförandekoderna:

Nedskräpning, lämna inget efter dig.

Eldning och grillning

Hundar och hundhållning

Regler för bär, svamp och fridlysta växter

Hänsyn till djur, natur och medmänniskor (inte störa)

Hänsyn till rennäringen

Marknadsföring av hela skärgårdsområdet mot så väl närturism som nationell och internationell besöksnäring, skapar goda förutsättningar och en utvecklande miljö för entreprenörer i och kring skärgården i alla de fem nordligaste kustkommunerna. Skärgården ska göras tillgänglig för besöksnäringens aktiviteter i ett helårsperspektiv och marknadsföras gemensamt under namnet "Bottenvikens skärgård".

Nulägesbeskrivning:

Destinationsutveckling i Bottenvikens skärgård

Området Bottenvikens skärgård delas in i södra, mellersta och norra delen där södra delen omfattar Skellefteå och Piteå kommuner, mellersta delen omfattar Luleå kommun och norra delen omfattar Kalix och Haparanda kommuner.

Södra delen

I den södra delen av Bottenvikens skärgård finns ett flertal naturreservat. Bjuröklubb på fastlandet är ett föredöme vad gäller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Här finns även konferens- och övernattningsmöjligheter för mindre grupper samt servering.

Stor-Räbbens naturreservat bjuder besökaren på karg och vacker natur och kulturhistoriska sevärdheter i form av lämningar efter forntida fiskare och säljägare, labyrinter och fyrbåken som kännetecknar ön. På öar finns uthyrningsstugor som drivs i kommunal regi/av föreningar och företag. Längs kuststräckan finns ett antal boendeanternativ i form av kommersiellt drivna campingar/hotell. Under sommarens högsäsong bedrivs turboatrafik till några av öarna i den södra delen av Bottenvikens skärgård. Det finns även möjlighet till taxibåt/beställningstrafik. Vintertid finns uppmärkta skoterleder till några öar, och även möjlighet till skotertaxi.

Piteå Ice Arena är en plogad isbana i anslutning till centrum där boende och besökare kan utöva aktiviteter som promenader, skridsko-, spark-, och skidåkning. Även i Skellefteå plogas isbana när isförhållandet så medger.

I området finns åtskilliga gäst- och naturhamnar för fritidsbåtar (se bilaga 2a-b). Faciliteterna i hamnarna varierar i omfattning, i vissa finns TC och grillplats och i andra finns mer utvecklad infrastruktur i form av bastu, vindskydd, skyltning, spångade leder etc.

Ett ökat intresse för kajakpaddling märks och det finns en kajakledsbroschyr för vissa områden i skärgården. Ett par företag erbjuder kajakuthyrning samt guidade turer. Fritidsfisket är inte kommersialiserat. I den södra delen av Bottenvikens skärgård finns planer på att etablera ett Visitor Centre i kustmiljö.

Mellersta delen

I den mellersta delen av Bottenvikens skärgård är näringslivet diversifierat och de främsta näringarna är fiske och besöksnäring. På Hindersön återfinns Sveriges nordligaste skärgårdsjordbruk. Skogsbruk bedrivs på många öar, både av privata markägare och större skogsbolag.

Turistverksamhet bedrivs både på öarna och längs fastlandskusten. Turistföretagen har vanligtvis verksamheten knuten till en fast anläggning och bedriver olika aktiviteter runt om i skärgården. Vissa entreprenörer bedriver även verksamhet i norra och södra delen av Bottenvikens skärgård. På Junkön samt på Brändöskär finns sommartid konstutställningar att besöka. Ett flertal sevärda kulturmiljöer finns också i området, t.ex. Kluntarna som genom sina lämningar av äldre fiskelägen visar hur lägena flyttats allt eftersom landhöjningen ändrat förhållandena.

Ett tjugotal naturreservat återfinns i den mellersta delen av Bottenvikens skärgård. Här finns även ett antal fågelskyddsområden med landstigningsförbud under viss del av året.

Under sommarens högsäsong trafikeras skärgården dagligen av både kommunalt upphandlad turbotrafik och av privata rederier. Ett tiotal öar nås med turbotrafik. Möjlighet till taxibåt/beställningstrafik finns. Vintertid plogas kommunala isvägar till några öar samt en isbana för friluftsliv och isaktiviteter i direkt anslutning till Luleå centrum.

Övernattningsmöjligheter finns i kommunalt ägda uthyrningsstugor samt privata turist- och konferensanläggningar såväl på fastlandet som på öarna. På flertalet öar finns gästhamnar, allmänna bryggor, bastu, TC, skyltning, grillplatser och vindskydd (se bilaga 2c).

Luleå skärgårdsförening, som är en lokal del av Skärgårdarnas Riksförbund, är en aktiv aktör när det gäller skärgårdsfrågor. Föreningen driver skärgårdsfrågor gentemot stat och myndigheter. Det finns planer på att etablera ett Visitor Centre för hela Bottenvikens skärgård i Södra Hamnen i Luleå för att skapa intresse för skärgårdsbesök och kunskap om denna unika miljö. Visitor Centre för skärgården bör etableras på ett flertal platser längs kusten och kompletteras med generell digital information.

Norra delen

I den norra delen av Bottenvikens skärgård finns en nationalpark bestående av ett 60 kvadratkilometer stort område som, förutom vattenområden, omfattar ön Haparanda Sandskär samt ett antal mindre öar. Naturresevat samt fågelskyddsområden med landstigningsförbud under en viss del av året finns på ett flertal platser.

Bottenvikens nordligaste vattenspegel återfinns där Töreälven mynnar i Törefjärden. Här ligger Bottenvikens nordligaste hamn som är ett populärt mål för besökande båtar. Malören i ytterskärgården har en rik historia med kulturhistoriskt besöksvärda platser som fyrplatsen och skärgårdens "domkyrka". Området har ett flertal öar som lämpar sig väl för friluftaktiviteter.

Under sommarens högsäsong trafikerar turibåtar området i begränsad omfattning, med stopp på ett tiotal öar. Möjlighet till taxibåt/beställningstrafik finns. För besökare med egen båt finns ett antal naturhamnar och enklare gästhamnar. Infrastruktur i form av TC, bastu, skyltning, grillplatser och vindsydd finns på vissa av dessa platser.

Övernattningmöjligheter finns i dagsläget på sex öar i den norra delen av skärgården, varav en ö har vägförbindelse till land. På ett par öar finns konferensmöjligheter för mindre grupper. Bottenvikens skärgård är mycket känd för produktionen av Kalix Løjrom som är ursprungsmärkt av EU.

Målsättning

2020 har Bottenvikens skärgård en infrastruktur som tillgängliggör skärgården för olika målgrupper.

- *Farleder är väl utprickade och sjökort reviderade med aktuell och korrekt information.*
- *Vandringsleder är väl markerade, håller god kvalitet och synliggörs*
- *Skoterleder är väl markerade, håller god kvalitet och synliggörs*
- *Gästhamnar är väl utmärkta och håller en god kvalitet*
- *Antalet gästplatser för fritidsbåtar i befintliga hamnar har ökat med 10%* (motsvarar ca 100 platser)*
- *Antalet besöksmål anpassade för personer med funktionsnedsättning har fördubblats**

2020 har de öar som är viktiga för besöksnäring, boende och rekreation fungerande turbåtstrafik under sommarhalvåret.

2020 har de platser som är viktiga för besöksnäring, boende och rekreation, tillförlitlig mobiltäckning under såväl högsäsong som lågsäsong.

I alla investeringar ska långsiktigt hållbara alternativ prioriteras.

* Jämfört med 2014 års nivå. Se bilaga 4.

Transporter

De klimatförhållanden som råder i Bottenviken ger vissa problem när det gäller kommunikationer i skärgården. Under de så kallade förfallstiderna på hösten och våren då isen varken bär eller brister är de bofasta hänvisade till transporter med helikopter, hydrokopter eller sväware.

Transporterna under denna tid måste säkerställas så att möjligheter ges till dagliga kommunikationer. Goda kommunikationer under förfallstiden är också viktigt för besöksnäringen som i dagsläget både har behov av och potential att förlänga säsongen.

För att på sikt göra skärgården tillgänglig för både lokalbefolkningen och besökare krävs en utökad infrastruktur när det gäller kommersiell fartygstrafik. Det krävs också en förbättrad infrastruktur i framförallt fasta hamnanläggningar för att större fartyg ska kunna lägga till på fler attraktiva platser i skärgården.

Vintertid behövs ett utvecklat system av markerade leder (avsedda för snöskoter, skidåkning, m.m.) på havsisen som knyter samman skärgården. Utveckling av de havsbaserade isbanor för skridsko, spark, skidor etc. som idag finns i Skellefteå, Piteå, Luleå och Kalix är viktiga för att lokalbefolkning och besökare vintertid ska kunna nyttja skärgården på ett tryggt, lättillgängligt och säkert sätt.

ITK och telefoni

En viktig övergripande fråga för ökad attraktivitet i skärgården är säkerheten för de som vistas där. En säkrare mobiltäckning i skärgården är därför nödvändig. De öar i inre och yttre skärgården, som dels har permanent boende och dels marknadsförs mot besökare bör ha fullständig mobiltäckning. En utbyggnad av bredband, eller kompatibel teknik, är viktigt både för besökare, lokalt näringsliv och bofast befolkning.

För befolkningen i skärgården måste viktiga samhällsfunktioner följa med i utvecklingen. Även skärgårdsbefolkningen ska ha en grundläggande trygghet. Att glesbygdsområdet har längre transportsträckor i olika sammanhang måste dock accepteras. Hur räddningstjänsten organiseras är av största vikt för befolkning och besökare i skärgården.

Farleder

Farleder behövs för att göra skärgården lättillgänglig för fritidsbåtar och turbåtstrafik. Kortare färdvägar för turbåtar och fritidsbåtar innebär minskad bränsleförbrukning och är därför viktigt ur ett miljöperspektiv.

I området finns tre olika typer av farleder:

1. Inloppsleder
2. De gamla inomskärsfarlederna
3. Båtsportleder

Inloppsleder är sjöfartens stora farleder in till de kommersiella hamnarna. Dessa farleder sköts av Sjöfartsverket. Inomskärslederna sköts av Sjöfartsverket och kommunerna. Kommunerna, föreningar, båtklubbar och i vissa fall Sjöfartsverket ansvarar för båtsportlederna.

Inomskärsfarlederna är till stora delar avrustade och enslinjer underhålls inte. Antalet flytande sjömärken är få. Skärgården är relativt grund och delvis svårnavigerad och kräver farledsmarkeringar och detaljerade sjökort. Längs den gamla inomskärsfarleden skulle det därför vara nödvändigt att rusta vissa enstavlor och andra navigationsmärken till nytta för fritidsbåtar. En väl utmärkt inomskärsled underlättar navigeringen och ökar säkerheten avsevärt och skulle därför bidra till att göra Bottenvikens skärgård mer attraktiv för besökande fritidsbåtar. De karaktäristiska Heidenstamsfyrarna återfinns i hela Bottenvikens skärgård. Fyrarna kännetecknas av ett järntorn som stagas av rör och är både ett intressant besöksmål och en blickpunkt för sjöfarten. På Pite Rönnskär finns Sveriges högsta Heidenstamsfyr på 37 meter, vilken fortfarande är i bruk.

Det finns ett flertal kommunala båtsportleder och ett flertal utprickade infarter till öar med anläggningar. De farleder som sköts av kommunerna går i första hand till öar med bofast befolkning och öar med anläggningar för besöksnäring och rekreation samt förbi passager som kan vara svårnavigerade. Dessa farleder är avsedda för fritidsbåtar och även passagerarfartyg.

Landhöjningen, som är ca 0,9 cm årligen, gör att farleder, hamnar och vikar grundar upp. Detta ställer till problem för sjöfarten och därför måste vissa områden muddras för att det ska vara möjligt att bibehålla fartygstrafik.

Turtrafik och hamnar

Turtrafik är ett måste för att kunna leva och bo på öar utan fast förbindelse. Turtrafik gör det även möjligt för besökare att ta sig ut i skärgården och är därför en mycket viktig faktor för att företag inom besöksnäringen ska kunna etableras och utvecklas.

För att kunna öka antalet besökare i skärgården krävs bra kommunikationer, därför är det av stor vikt att utöka och utveckla turbåtstrafiken i Bottenvikens skärgård.

Det är viktigt att prioritera vilka angöringar/hamnar och farleder som ska underhållas och utvecklas och dessa prioriteringar behöver göras i samverkan mellan samtliga kommuner i Bottenvikens skärgård. Hamnar och anläggningar som är, eller kan bli, potentiella mål för turbåtar och båtutrustning måste kontinuerligt underhållas och utvecklas.

Möjligheter att tanka bär också anordnas i de större hamnarna.

Tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning är i dagsläget mycket begränsad i Bottenvikens skärgård. Insatser för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning skall utredas, planeras och genomföras.

Enskild trafik

I Norrbottens skärgård är det sedan 2004 förbjudet att köra skoter på de öar som ligger inom begränsningslinjen. Det finns dock flera undantag från förbudet. Körning i samband med jord- och skogsbruk samt yrkesfiske är tillåtet. Det är även tillåtet att köra till fritids- eller permanenta bostäder om man kör närmaste väg mellan strand och stugplats, liksom att färdas till öarnas strandområden i samband med rastning. Beslutet finns på länsstyrelsens webbsida www.lansstyrelsen.se/norrbotten. I Västerbottens län gäller terrängkörningslagen.

Vattenskoter får, i Norrbottens län och Västerbottens län bara framföras i allmänna farleder och i särskilda områden utpekade av länsstyrelserna. Hamnområden och kommunala fritidsbåtleder hör inte till allmänna farleder. Den som kör vattenskoter är dessutom skyldig att anpassa hastighet och färdväg så att människor och djur inte störs i onödan. På länsstyrelsens webbsida, www.lansstyrelsen.se/norrbotten och www.lansstyrelsen.se/vasterbotten finns information om särskilt utpekade områden för vattenskoter. Reglerna för vattenskoter är under översyn och kan komma att förändras.

Nulägesbeskrivning

Området Bottenvikens skärgård delas in i södra, mellersta och norra delen där södra delen omfattar Skellefteå och Piteå kommuner, mellersta delen omfattar Luleå kommun och norra delen omfattar Kalix och Haparanda kommuner.

Södra delen

Arbetet med att gräva kanal genom Bondön avslutas i december 2014 och ska vara klar att tas i bruk från 2015. Kanalen är viktig för att förverkliga den inre farleden i Piteå-området och för utveckling av skärgårdslivet. Kanalen förkortar sträckan från Piteås södra hamn och norrut avsevärt och bidrar också till en mer skyddad inre farled. Den sparar också på miljön genom att resan blir kortare.

Under sommaren 2014 gjordes försök med turbåtstrafik i Skellefteåområdet. Försöket visade sig vara lyckat och många visade intresse för turerna.

I Piteåområdet upphandlas kommunal turbåtstrafik varje sommar för fem veckors trafik. Dessutom sker kryssningstrafik under samma period med ett större kryssningsfartyg. Det finns även taxibåt som subventioneras vid transport till uthyrningsstugor. Ambitionen är att utveckla turbåtstrafiken med dagliga turer till de populära öarna i den södra delen av Bottenvikens skärgård.

Mobiltäckningen i skärgården varierar men på de flesta håll finns dock täckning. I vissa strategiska och välbesökta områden både på land och på öar är täckningen dålig och skapar problem för de entreprenörer som verkar i området.

I den södra delen av Bottenvikens skärgård behöver farleder och hamnar utvecklas, och i många fall muddras. Stationer för latrintömning från fritidsbåtar samt övrig service behöver installeras på strategiska platser. Enslinjer behöver underhållas och åtgärdas i hela området.

Mellersta delen

Luleås centrumhalvö, vilken är omgärdad av vatten, har stora möjligheter att utveckla en tydligare koppling till skärgården.

Södra hamnplanen utgör en idealisk port mot skärgården och är idag centrum för turbåtstrafiken i den mellersta delen av Bottenvikens skärgård. Platsen skulle kunna utvecklas ytterligare med aktiviteter, information om skärgården och med en tydligare skärgårdsprägel.

Norra hamnen med sin unika placering i direkt anslutning till centrum har en utvecklingspotential. Ett bättre skydd för vindar och vågor skulle bidra till att hamnen kunde utvecklas till förmån för båtlivet i stort, med ett större utbud av restaurang- och kryssningsbåtar, samt även till att fler fritidsbåtar besöker hamnen.

Väl fungerande kommunikationer är en förutsättning för fast- och fritidsboende, besökande till privata och kommunala anläggningar, turister med flera i skärgården, såväl sommar som vinter. Det pågår ett arbete för att utveckla skärgårdstrafiken utifrån bland annat prioriterade öar/ besöksmål, inriktning för kollektivtrafik samt avvägningar mellan helårsperspektiv och turist-säsonger.

Behovet av båtplatser är idag mycket stort, och då speciellt i centrumnära lägen. Kommunen ska arbeta för att aktivt stödja och i möjligaste mån underlätta för aktörer som vill anlägga eller utveckla småbåtshamnar.

Det finns ett behov att ta fram en plan för fler uthyrningsstugor på befintliga och nya platser. En ytterligare utveckling av tillgängligheten i denna del av skärgården är önskvärd, för att uppnå en bättre koppling till de norra och södra delarna av Bottenviken. Av vikt är även att ta fram en plan för befintliga anläggningar och eventuella nya etableringar, även planer för en utveckling av besöksmål för mindre sällskap.

Isvägarna ska plogas i den omfattning som sker idag. Öar med bofast befolkning som idag inte omfattas av det kommunala isvägssystemet ska inlemmas i detta.

Norra delen

Skärgården i denna del av Bottenvikens skärgård varierar från de höglänta öarna i väster till de låglänta öarna i öster mot finska gränsen.

I den norra delen av Bottenvikens skärgård finns flera bra hamnar, några av dem med anläggningar tillgängliga för gästande fritidsbåtar. I vissa fall ansvarar områdets båtklubbar för skötseln av hamnarna. För att utveckla skärgårdens resmål bör avgångsplatser och angöringsplatser ses över och åtgärdas vid behov. Det gäller parkeringsplatser vid gästhamnar, latrintömning, antal gästplatser, angöringsmöjligheter för turbåtar både vid hamnar och besöksmål.

Gästhamnar och hamn för turbåtar behöver utvecklas på ett antal platser i den norra delen av Bottenvikens skärgård. Ett flertal befintliga gästhamnar och kajer på öar och vid land är i behov av upprustning och mindre muddringar på grund av landhöjningen. Enslinjer/märken behöver underhållas på ett flertal platser.

Turtrafik går från Haparanda hamn till nationalparken Haparanda Sandskär under slutet av maj till slutet av augusti. Det finns även företag som bedriver beställningstrafik i skärgården. Ett litet antal yrkesfiskare erbjuder turister att delta vid fisketurer i skärgården. Det finns en ökande efterfrågan på turbåtstrafik. Framtida turtrafik bör finnas längs hela kusten.

Malören nås med större båt endast vid gynnsamt väder då hamnen är i stort behov av muddring och den nyare hamnen ligger oskyddad då endast utsidan av hamnen kan nyttjas.

Målsättning

2020 har alla kommuner i området aktuella översiktsplaner med markanvisningar av platser lämpliga för bostadsbebyggelse (permanent och fritidsboende) samt turist- eller andra anläggningar som bidrar till utvecklingen av skärgården

2020 finns detaljplaner för de större bebyggelseområdena och anläggningarna samt värdefulla kulturmiljöer

- *Översikts- och detaljplanerna är väl förankrade och erkända så att utvecklingen bygger på hållbarhet, områdenas kvaliteter och skyddsvärden*

2020 har servicen i skärgården utvecklats för permanentboende, fritidsboende och besökare

I alla investeringar ska långsiktigt hållbara alternativ prioriteras.

Översikts- och detaljplanering

Utvecklingen av Bottenvikens skärgård kräver underhåll, utvidgning och nybyggnad av hus och anläggningar. Noggranna avvägningar måste göras så att byggnaderna och anläggningarna blir attraktiva för att locka investerare, boende och besökande samtidigt som de inte skadar de skyddsvärda miljöerna så att attraktionskraften i området försvagas. Placeringen av ny bebyggelse måste därför prövas noga till sin lämplighet, placering och utformning för att bäst stärka önskad utveckling i skärgården. För att uppnå större trygghet i skärgården bör fritidsboendet och permanentboendet öka så att skärgården är bebodd större del av året.

För att underlätta skärgårdsutvecklingen bör respektive kommun tydliggöra sin målsättning samt på ett konkret sätt i översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Översiktsplanen ger vägledning vid detaljpaneläggning eller inför andra beslut om hur mark- och vattenområden skall användas och hur den byggda miljön ska användas, bevaras och utvecklas.

Vissa av kommunerna i Bottenvikens skärgård har i dagsläget aktuella översikts- och detaljplaner medan andra kommuner behöver revidera sina planer. Det finns idag ett stort antal naturreservat, fågelskyddsområden, fornlämningar och andra kulturmiljöer samt en nationalpark i Bottenvikens skärgård. För att skärgården ska kunna bli en exportmogen attraktiv destination och en resurs för utveckling måste dessa miljöer tas tillvara, skyddas och utvecklas på ett varsamt sätt.

Boende i skärgården

Områden för ny bebyggelse bör koncentreras till platser som idag har bebyggelse, t.ex. bör en utökning av antalet permanentboende i skärgården i första hand ske i områden som har permanentboende. Detta gäller i första hand öarna. Permanentboende befolkning i skärgården bidrar både till ett ökat nyttjande av skärgården och en större säkerhet för de som vistas där.

Byggande av nya fritidshus ska i första hand hänvisas till öar som idag har befintlig bebyggelse men nya fritidshus ska även kunna prövas på idag obebyggda öar. På fastlandet bör kustnära områden reserveras för nybyggnation. Kustområdet i Bottenviken ska locka människor att bosätta sig här genom att erbjuda attraktivt boende. Det ska göras möjligt för de som äger stugor i skärgården att nyttja sina stugor även vintertid, under förutsättning att det kan göras utan att byggnadernas kulturhistoriska värden påverkas negativt.

Besökare kan i dagsläget hyra stuga på ett antal öar i Bottenvikens skärgård. Besökarnas efterfrågan på skärgårdsboende med hög standard ökar, framförallt från internationella besökare. Kring befintliga anläggningar/stugor finns idag ett behov av insatser som t.ex. röjning, komplementbebyggelse etc. Uthyrningsstugor och andra anläggningar bör kunna byggas som binäring, exempelvis till fisket. Antalet besöksanläggningar och avståndet dem emellan avgör förutsättningarna för turism och turbotrafik. När antalet boende och antalet anläggningar ökar kan samordningsvinster uppnås vid byggandet av gemensamma hamnar.

I tillkommande bebyggelse ska miljöns kvaliteter, som t ex kulturmiljövärden, tas tillvara för byggnaders utformning och placering. Stor hänsyn måste tas till mark- och vattenområden av särskild betydelse för växt- och djurliv samt friluftsliv. Vattenmiljöer som har särskilt höga värden längs kusten är våg och vindskyddade avsnörda grunda vikar, mynningsvikar samt grunda vikar och sund. Enstaka nya hus och komplementbebyggelse prövas med bygglov, nya anläggningar med fler hus detaljplanläggs. Hela Bottenvikens kust- och skärgårdsområde omfattas av riksintressen och strandskydd, vilket måste prövas.

Utvecklingen i skärgården innebär ett ökat servicebehov. Exempel på detta kan vara kommunikationer, omsorg, IT-telefoni, dagligvaror, drivmedel, betaltjänster och sophantering.

I bilaga 1 a-d redovisas de platser i Bottenvikens skärgård som har permanentboende, större koncentration av fritidsboende samt områden tänkbara för utveckling.

Prövning av ny bebyggelse

Detta stycke syftar till att ge en sammanfattande bild av vilka lagar och regler som gäller vid prövning av bebyggelse.

Bestämmelserna i plan och bygglagen syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Mark och vattenområden ska användas till det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge och till behoven. Vid byggnation längs kusten och ute på öarna krävs ett flertal tillstånd. All ny bebyggelse prövas av kommunerna via bygglov och för mer omfattande eller påverkande bebyggelse gäller även att detaljplan

måste upprättas. Kommunerna ska i prövningen göra en avvägning mellan de enskilda och allmänna intressena.

Strandskydd: För de flesta människor är närheten till vatten av stor betydelse, inte bara vid valet av bostad utan också för rekreation och friluftsliv. Strandmiljöerna är även mycket viktiga för den biologiska mångfalden. Sedan 1975 gäller ett generellt strandskydd på 100 meter för alla stränder, med undantag för vissa områden där länsstyrelsen beslutat om utökat strandskydd på upp till 300 meter.

Inom det strandskyddade område är det bl.a. förbjudet att uppföra nya byggnader. Intresset att värna stränderna för friluftslivet och den biologiska mångfalden måste ses i ett långsiktigt perspektiv och står ofta i konflikt med exploateringsintressen. Kommunerna kan ge dispens från förbuden i strandskyddsbestämmelserna (inom skyddade områden som nämns nedan ligger dispensprövningen hos länsstyrelsen) men endast under förutsättning att åtgärden inte strider mot strandskyddets syften och att det finns ”särskilda skäl”. Strandskyddet kan även upphävas av länsstyrelsen i samband med att en detaljplan upprättas men förutsättningarna är då desamma som vid dispensgivning. 7 kap. 18§ miljöbalken.

Landskapsbildsskydd: En del av kusten och vissa av öarna i skärgården omfattas av gamla förordnanden till skydd för landskapsbilden (f.d. 19 § naturvårdslagen). Inom sådana områden får vissa åtgärder, inte vidtas utan länsstyrelsens tillstånd. Sådana åtgärder kan vara t.ex. uppförande av nya byggnader, luftledningar, upplag eller kalavverkning. Områdena kan omfattas av ett enstaka förbud eller en kombination av dessa.

Riksintressen: Hela skärgården är utpekad som ett område av riksintresse för friluftslivet enligt bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken och omfattas även av bestämmelserna i 4 kap. som bl.a. anger att turismens och friluftslivets intressen särskilt ska beaktas. Delar av skärgården har dessutom pekats ut som områden av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården och yrkesfisket (3 kap MB). Områden av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintressena.

Riksintressen för vindbruk är ett planeringsunderlag som möjliggör att de områden som har bäst förutsättningar för vindbruk och bästa vindresurserna kan användas till framtida vindkraftsetableringar och en effektiv markanvändning. Dessa anspråk på mark- och vattenområden har hög status vid en framtida prövning och kan vägas mot andra intressen med ett nationellt perspektiv. Enligt 3 kap. 8 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för energiproduktion så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Energimyndigheten har till uppgift att lämna uppgifter om riksintresseområden för energiproduktion och energidistribution enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Sedan år 2000 har Energimyndigheten det specifika uppdraget av regeringen att ta fram områden på land och till havs med särskilt goda vindförutsättningar vilka ska vara av riksintresse för vindbruk. Senast 2013 har riksintressena reviderats och uppdaterat material finns att hämta på Energimyndighetens hemsida.

Längs Norrbottens och Västerbottens kust- och skärgårdsområde finns många områden med goda förutsättningar för storskalig vindkraft samtidigt som det finns en rad svåra intressekonflikter med bl. a. bebyggelse, natur- och kulturvården, turism och friluftsliv. I området

Bottenvikens skärgård finns 2014 åtta vindkraftsanläggningar/parker, en i Haparanda, två i Kalix, två i Piteå och en i Skellefteå. I området finns tre riksintressen för vindbruk.

Skyddade områden: Skärgården längs Bottenviken är i många avseenden unik. Många områden är därför skyddade i lag och/eller genom särskilda beslut/förordnanden. Här finns således en nationalpark samt ett flertal naturreservat, Natura 2000-områden, fågelskydds-områden, områden med biotopskydd samt områden med fornlämningar och kapell. Bestämmelser om vilka åtgärder som inte kan tillåtas i dessa områden finns i respektive lag och/eller beslut/förordnande.

För att gamla, byggda kulturmiljöer som t ex fiskelägen ska ha goda förutsättningar att bevaras är det viktigt att de används men med hänsyn till de kulturhistoriska värdena gällande exempelvis lokalisering och utförande av nya byggnader samt vid renoveringar av befintlig bebyggelse.

Vattenförvaltningen

År 2000 antog EU:s medlemsländer det s.k. ramdirektivet för vatten. Vattendirektivet har sin grund i en djup insikt om att Europas invånare måste vårda sitt vatten. Målsättningen i vattendirektivet är att medlemsländernas vatten ska ha god ekologisk status. Den svenska vattenförvaltningen är uppbyggd kring fem vattenmyndigheter, varav Bottenvikens vattendistrikt är ett. Alla aktörer som på något sätt har med vatten att göra i sin verksamhet måste delta i samverkan kring dessa frågor. Ramdirektivet har införlivats i svensk lagstiftning.

Byggande i vatten: allt grävande i vatten, såsom muddring eller anläggande av hamnar är vattenverksamhet. En vattenverksamhet är antingen anmälnings- eller tillståndspliktig. En anmälan görs till länsstyrelsen och ett tillstånd prövas av miljödomstolen. Muddringar kan innebära stora ingrepp i naturmiljön och de motstående intressena måste vägas mot varandra vid tillståndsprövning. Inför muddring krävs även samråd rörande behovet av arkeologiska insatser eftersom äldre maritima fornlämningar är lagskyddade.

Nuläge

Bilaga 1 a-d ger en översikt över befintligt boende och turistanläggningar/besöksboende i området Bottenvikens skärgård, samt även vilka platser som är tänkbara för utbyggnad enligt befintliga översiktsplaner. Bilaga 2 a-d visar områdets service i form av farleder, skoterleder, gästhamnar, bränsle och toatömningsstationer för fritidsbåtar.

Södra delen

Skellefteå kommun har idag en kommuntäckande översiktsplan från 1991 med tillhörande fördjupningar över kusten, från 2010 samt Skelleftehamn från 2011.

Piteå kommun har idag en översiktsplan från 2001 indelad i tre områden, stadsbygd, landsbygd och skärgård. Den nya översiktsplanen som beräknas vara klar 2016 ska sammanföra dessa områden till ett.

Mellersta delen

Luleå kommuns nya översiktsplan består av riktningar och sex övergripande program, vilka antogs av kommunfullmäktige i maj 2013. För utveckling av stadsdelar, byar och vattenområden

finns områdesrekommendationer. Kommunen har även ett tillägg till översiktsplanen för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Norra delen

Kommuntäckande översiktsplan för Kalix kommun har antagits 2009. Till översiktsplanen finns fördjupningar över centrala Kalix samt Töre.

Haparanda kommun har sedan 2013 en aktuell översiktsplan med fördjupningar för byarna utmed kusten samt utpekade LIS-områden.

Bilaga 1 Boende och turistanläggningar i Bottenvikens skärgård samt platser tänkbara för utbyggnad

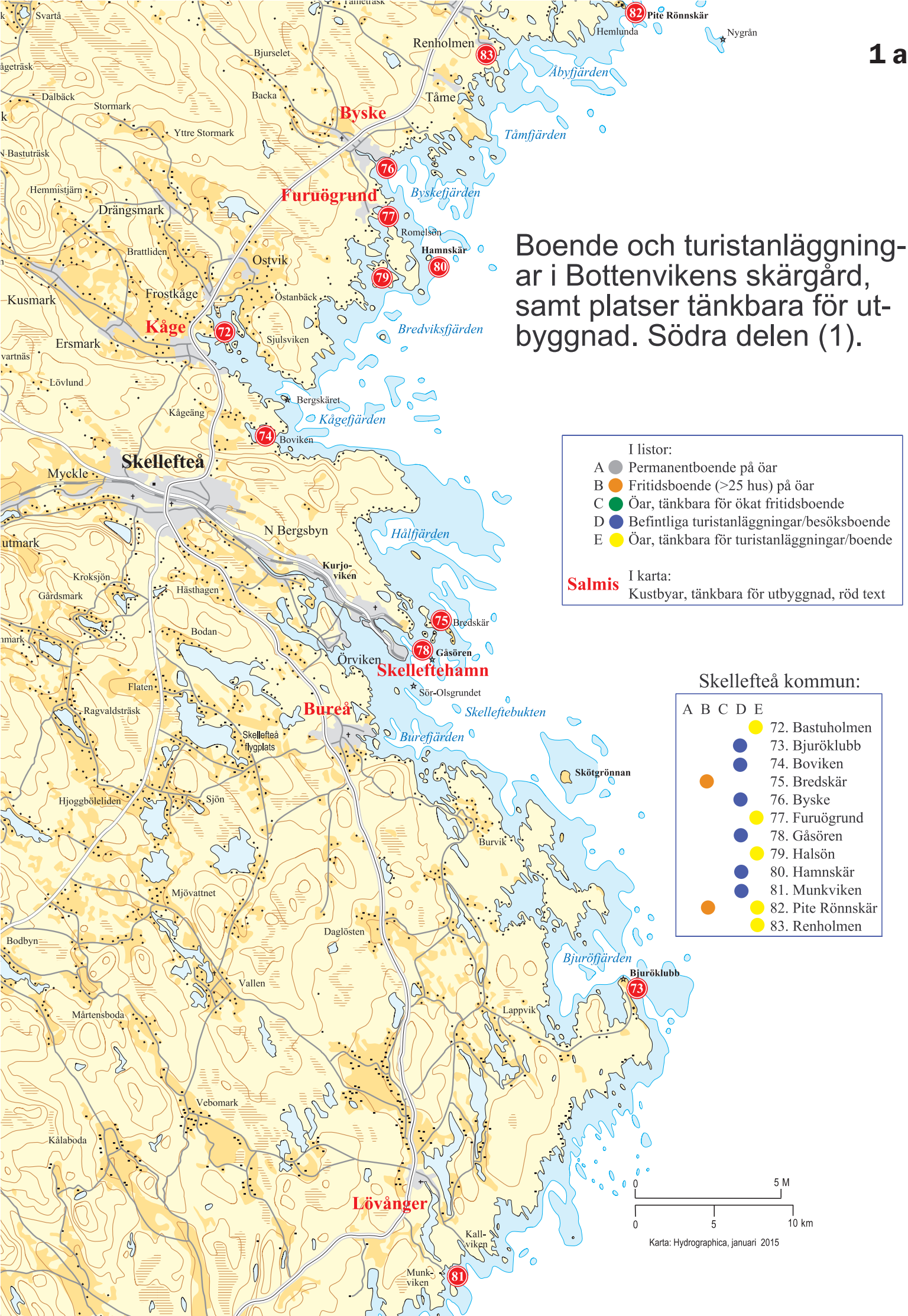
Bilaga 1 a) Södra delen 1

Bilaga 1 b) Södra delen 2

Bilaga 1 c) Mellersta delen

Bilaga 1 d) Norra delen

1 a)

Boende och turistanläggningar i Bottenvikens skärgård, samt platser tänkbara för utbyggnad. Södra delen (2).

1 b)

I listor:

- A ● Permanentboende på öar
- B ● Fritidsboende (>25 hus) på öar
- C ● Öar, tänkbara för ökat fritidsboende
- D ● Befintliga turistanläggningar/besöksboende
- E ● Öar, tänkbara för turistanläggningar/boende

Salmis

I karta:

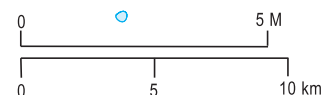
Kustbyar, tänkbara för utbyggnad, röd text

Piteå kommun:

A	B	C	D	E	
●	●	●	●	●	55. Baggen
●	●	●	●	●	56. Berkön
●	●	●	●	●	57. Bondön
●	●	●	●	●	58. Borgarudden
●	●	●	●	●	59. Fårön
●	●	●	●	●	60. Jävre
●	●	●	●	●	61. Jävreholmen
●	●	●	●	●	62. Mellerstön
●	●	●	●	●	63. Mjoön
●	●	●	●	●	64. Mosesholmen
●	●	●	●	●	65. Pite Havsbud
●	●	●	●	●	66. Pitsund
●	●	●	●	●	67. Stenskar
●	●	●	●	●	68. Stor-Räbben+Svarthällan
●	●	●	●	●	69. Trundön
●	●	●	●	●	70. Vargön-PerStålviken
●	●	●	●	●	71. Ytterstholmen

Skellefteå kommun:

A	B	C	D	E	
●	●	●	●	●	72. Bastuholmen
●	●	●	●	●	76. Byske
●	●	●	●	●	77. Furuögrund
●	●	●	●	●	79. Halsön
●	●	●	●	●	80. Hamnskar
●	●	●	●	●	82. Pite Rönnskar
●	●	●	●	●	83. Renholmen

Karta: Hydrographica, januari 2015

Boende och turistanläggningar i Bottenvikens skärgård, samt platser tänkbara för utbyggnad. Mellersta delen.

1 c)

I listor:

- A ● Permanentboende på öar
- B ● Fritidsboende (>25 hus) på öar
- C ● Öar, tänkbara för ökat fritidsboende
- D ● Befintliga turistanläggningar/besöksboende
- E ● Öar, tänkbara för turistanläggningar/besöksboende

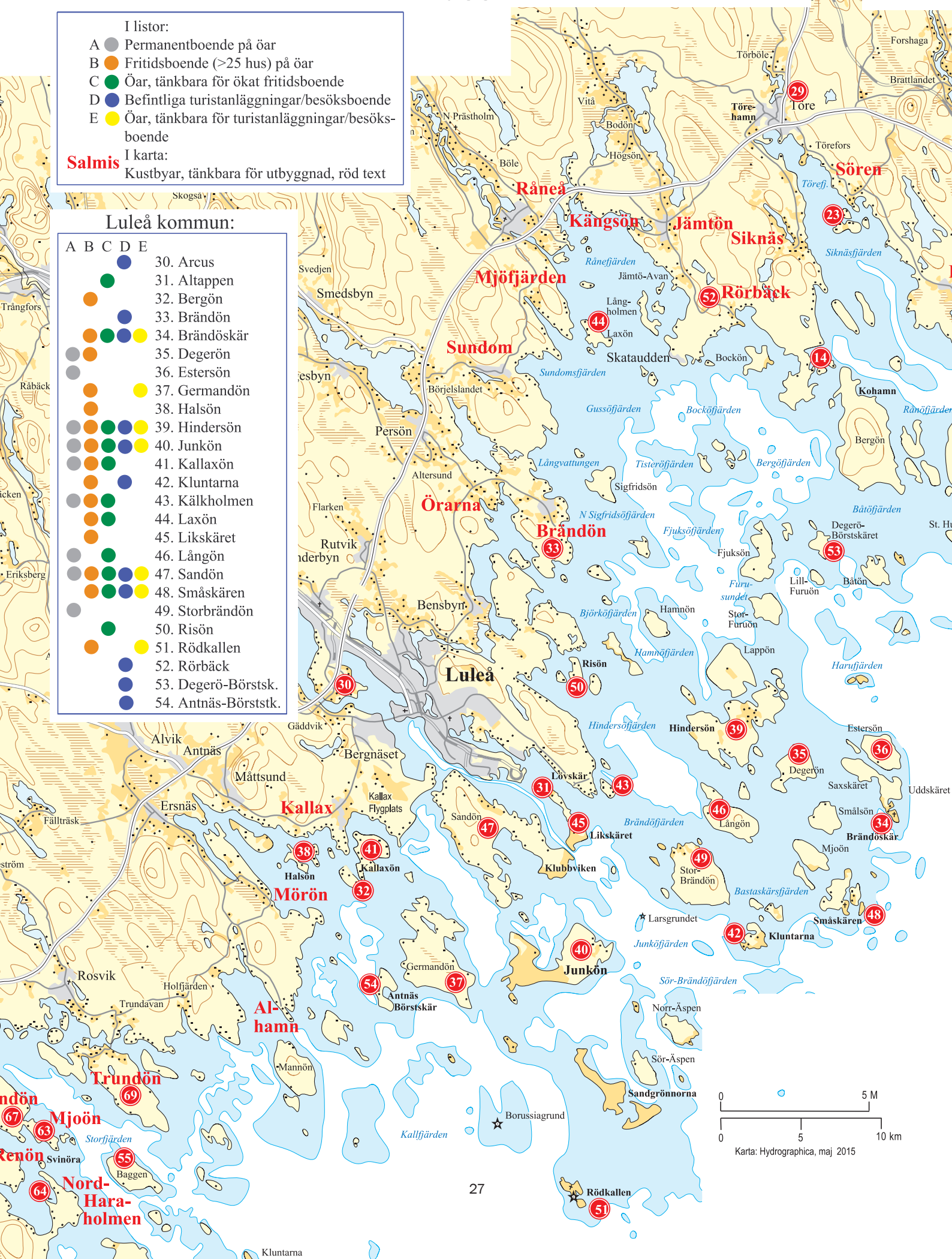
Salmis

I karta:

Kustbyar, tänkbara för utbyggnad, röd text

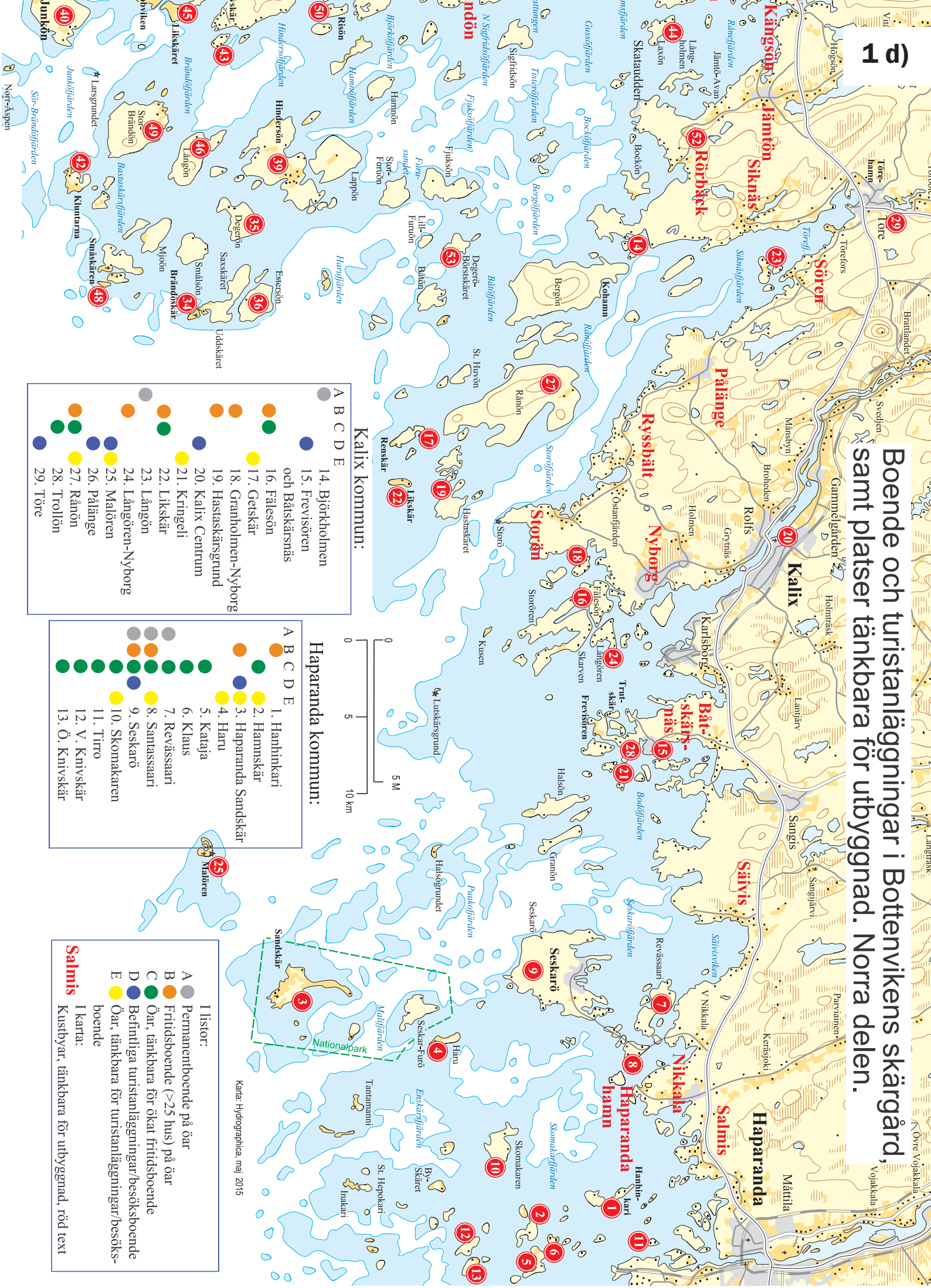
Luleå kommun:

A	B	C	D	E	
●	●	●	●	●	30. Arcus
●	●	●	●	●	31. Altappen
●	●	●	●	●	32. Bergön
●	●	●	●	●	33. Brändön
●	●	●	●	●	34. Brändöskär
●	●	●	●	●	35. Degerön
●	●	●	●	●	36. Estersön
●	●	●	●	●	37. Germandön
●	●	●	●	●	38. Halsön
●	●	●	●	●	39. Hindersön
●	●	●	●	●	40. Junkön
●	●	●	●	●	41. Kallaxön
●	●	●	●	●	42. Kluntarna
●	●	●	●	●	43. Källholmen
●	●	●	●	●	44. Laxön
●	●	●	●	●	45. Likskäret
●	●	●	●	●	46. Långön
●	●	●	●	●	47. Sandön
●	●	●	●	●	48. Småskären
●	●	●	●	●	49. Storbrändön
●	●	●	●	●	50. Risön
●	●	●	●	●	51. Rödkallen
●	●	●	●	●	52. Rörbäck
●	●	●	●	●	53. Degerö-Börstsk.
●	●	●	●	●	54. Antnäs-Börstsk.

0 5 M
0 5 10 km
Karta: Hydrographica, maj 2015

Boende och turistanläggningar i Bottenvikens skärgård, samt platser tänkbara för utbyggnad. Norra delen.

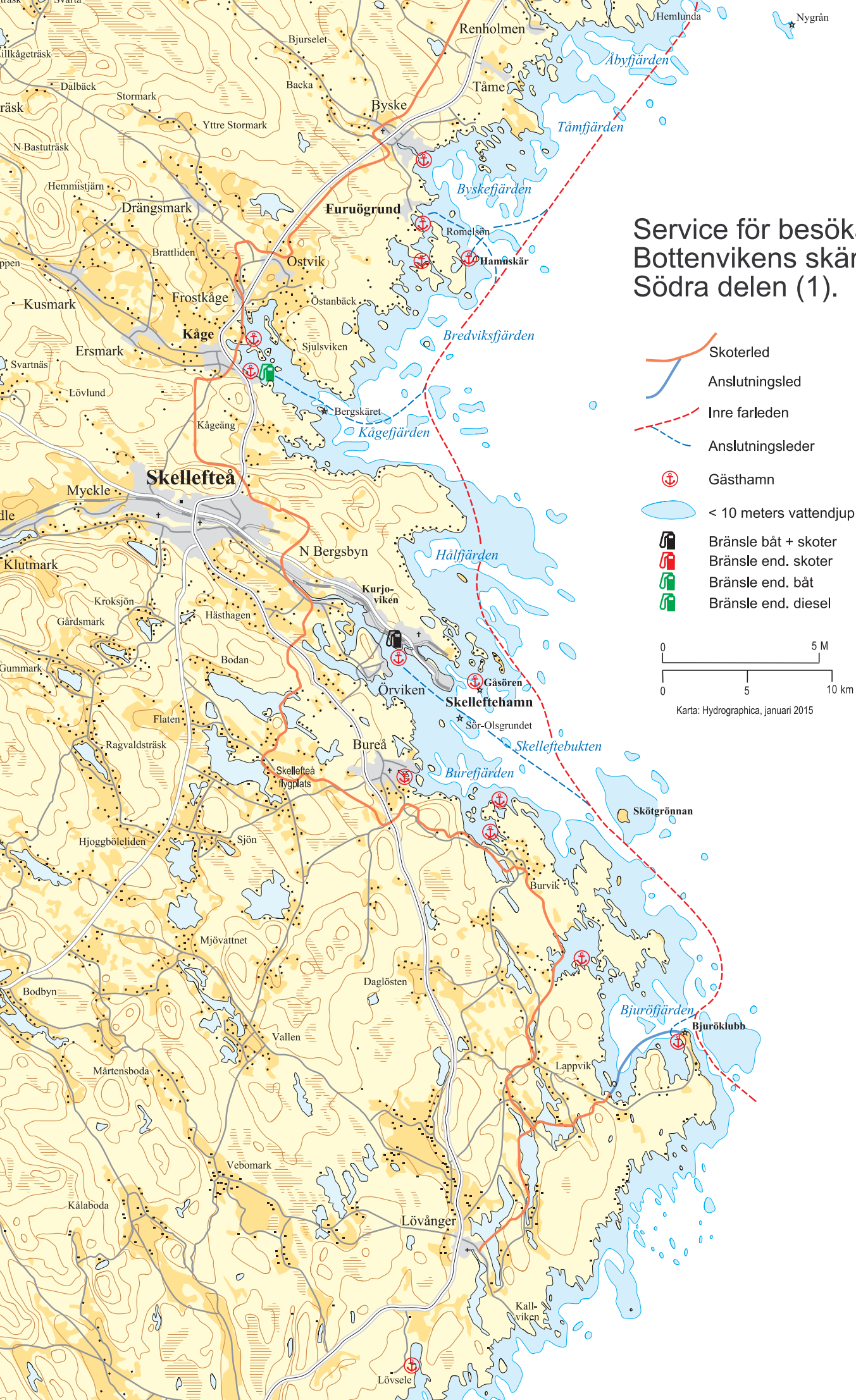
Bilaga 2 Service för besökare i Bottenvikens skärgård

Bilaga 2 a) Södra delen 1

Bilaga 2 b) Södra delen 2

Bilaga 2 c) Mellersta delen

Bilaga 2 d) Norra delen

2 b)

Service för besökare i Bottenvikens skärgård.
Södra delen (2).

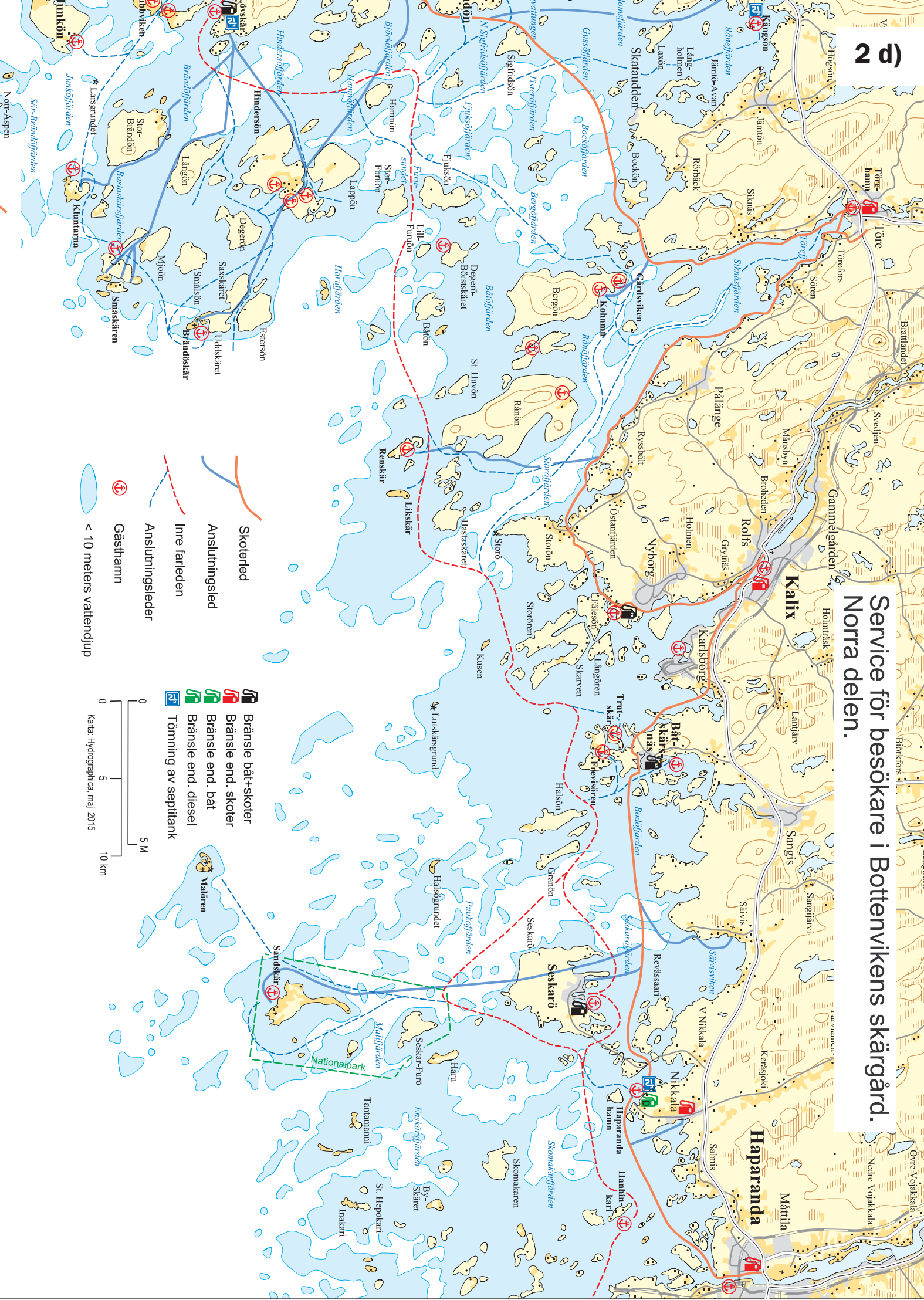
2 c)

Skoterled
Anslutningsled
Inre farleden
Anslutningsleder
Gästhamn
< 10 meters vattendjup
Bränsle båt + skoter
Bränsle end. skoter
Bränsle end. båt
Bränsle end. diesel
Tömning av septitank

2 d)

Service för besökare i Bottenvikens skärgård.
Norra delen.

Bilaga 3 Övergripande åtgärder i Bottenvikens skärgård

Vad?	Vem?	När?
<i>Övergripande</i>		
Strategin – remiss och beslut i resp. kommun	Resp. kommun	Juni 2015
EU-projekt skärgård steg 2	Bottenvikens skärgårds (BVS) arbetsgrupp och styrgrupp	2015-2019
<i>Destinationsutveckling</i>		
Gemensamma marknadsföringsåtgärder	BVS arbetsgrupp & samordnare i samarbete med Swedish Lapland Visitors Board och lokala kustdestinationer	Löpande
Gemensam utbildning av skärgårdsguider samt guidebemanning i skärgården under sommaren	BVS arbetsgrupp & samordnare	Årligen
Skapa förutsättningar för utveckling av nya produkter och tjänster relaterade till skärgården	BVS arbetsgrupp & samordnare i samarbete med entreprenörer, lokala kustdestinationer och Swedish Lapland Visitors Board	Löpande
Verka för att fler paket bestående av transport, kost, logi och aktiviteter i skärgården skapas.	BVS arbetsgrupp & samordnare i samarbete med entreprenörer, lokala kustdestinationer och Swedish Lapland Visitors Board	Löpande
Aktivt arbeta med kvalitetssäkring av anläggningar, produkter och paket i Bottenvikens skärgård	BVS arbetsgrupp & samordnare i samarbete med entreprenörer, lokala kustdestinationer och Swedish Lapland Visitors Board	Löpande
Utveckla befintliga eller skapa nya Visitor Centre i skärgården	Respektive kommun i samarbete med Bottenvikens skärgård och Swedish Lapland Visitors board	2020

Vad?	Vem?	När?
<i>Färdas & kommunicera</i>		
Upprustning av den inre farleden med tydliga enstavlor och andra navigationsmärken Aktivt arbeta för säkra och väl utmärkta farleder generellt	BVS arbetsgrupp & samordnare	2015-2019
Tillgängliggöra och synliggöra befintliga vandringsleder i Bottenvikens skärgård	BVS arbetsgrupp & samordnare i samarbete med lokala kustdestinationer och Swedish Lapland Visitors Board	Löpande
Aktivt arbeta för att öka antalet gästplatser för besökande fritidsbåtar	BVS arbetsgrupp & samordnare	Löpande
Aktivt arbeta för att strategiska platser i Bottenvikens skärgård ska kunna nås med turtrafik	BVS arbetsgrupp & samordnare	Löpande
Aktivt arbeta för att öka tillgängligheten till skärgården för personer med funktionsnedsättning	BVS arbetsgrupp & samordnare	Löpande
Verka för att de platser som är viktiga för boende, besöksnäring och rekreation har mobiltäckning	BVS arbetsgrupp & samordnare	Löpande

Vad?

Vem?

När?

Bo & bygga

Aktivt arbeta för att
översikts- och detaljplaner som
anvisar platser för fast bebyggelse,
fritidsboende samt turistanläggningar,
tas fram och hålls uppdaterade

Respektive kommun

Senast 2020

Aktivt arbeta för att servicen
i Bottenvikens skärgård ska
utvecklas till gagn för boende,
besökare och näringsliv.

BVS arbetsgrupp &
samordnare

Löpande

Bilaga 4 Utbud i Bottenvikens skärgård år 2014 - underlag till målsättning 2020.

	Antal bäddar kust	Antal bäddar öar	Antal paket (boende, mat, transport, aktivitet)	Kvalitets- och hållbarhets- certifierade besöksnäringss- produkter	Gästplatser för fritidsbåtar	Besöksmål anpassade för personer med funktionsned- sättning
Skellefteå	413	13	5		180	1
Piteå	1589	24	9	1	276	1
Luleå	452	98	25	1	375	1
Kalix	277	30	7		140	
Haparanda	50	26	3	1	60	
TOTALT	2781	191	49	3	1031	3

Bilaga 5 Strategirevideringsgruppens sammansättning

Revideringen av Bottenvikens skärgårds strategi har pågått under 2014-2015.

Strategirevideringsgruppen har haft följande sammansättning:

Ulrika Rönnlund, Skellefteå kommun

Jenny Axelsson, Piteå kommun

Per Hägglund, Luleå kommun

Ann-Mari Andersson, Kalix kommun

Göran Wigren, Haparanda kommun

Tina Nilsson, Bottenvikens skärgård

Erica Mattsson, Swedish Lapland Visitors Board

Göran Wallin, Swedish Lapland Visitors Board, adj.

Gunilla Havnesköld, Länsstyrelsen Norrbotten

Ann-Christin Burman, Länsstyrelsen Norrbotten

Camilla Carlsson, Länsstyrelsen Norrbotten

Joakim Lundbäck/ Mats Sjöberg, Länsstyrelsen Norrbotten

Kairi Pääsuke, Länsstyrelsen Norrbotten

Roger Ylinenpää, Länsstyrelsen Norrbotten

Hans-Erik Forsell, Region Västerbotten

**SKELL
EFTEA**

.

Piteå Kommun

LULEÅ KOMMUN

KALIX KOMMUN

HAPARANDATORNIO